

*Маричева М. В.
(м. Дружківка)*

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ О. ТИХОГО Й СЬОГОДЕННЯ

О. Тихий – публіцист, правозахисник, борець проти русифікації України. Водночас його діяльність як учителя ще мало досліджена.

Тихий викладав різні предмети: фізику, математику, українську мову. Є. Сверстюк у своїй публікації згадує: «Максималістом був Олекса Тихий і як педагог. Він вважав, що вчитель повинен бути в змозі викладати всі предмети за програмою середньої школи» [4, с. 14].

Його критика освітньої системи СРСР була пов'язана з її засадами, які псували учнів як особистості, робили їх усіх однаковими. Р. Мороз згадує ідею Тихого: «...Треба дозволяти дитині пропускати часом школу, натомість вимагаючи максимально використовувати цей час удома». [5, с. 36]. Таке впровадження актуальне і в наш час, бо учень звільняється від обов'язковості.. Деяка альтернатива цьому – екстернат: учень займається індивідуально, має можливість сам спланувати свій час і зупинитися на важливих моментах.

А. Загнітко підтверджує власною розповіддю про Тихого те, що той дуже переймався русифікацією Донбасу, особливо в галузі освіти: «Я задавав і задаю собі питання: чому? Відповідь одна: так бажають батьки і діти. А чому так бажають? Ботехнікуми, ПТУ,

вузи, армія, підприємства, лікарні, крамниці, установи послуговуються російською мовою» [5, с. 86–87].

Олекса Тихий уклав збірку висловлювань видатних людей «Мова народу. Народ» і склав словник неправильних українських слів і висловлювань, поширених на Донбасі. Його мова була взірцем справжньої літературної української мови. Саме цьому він прагнув навчити тодішніх школярів.

«У ньому вгадувався дар педагога, хоча він ним був і за освітою. Почасти можна спостерегти фальш, коли дорослі спілкуються з дітьми...» – таке згадує В. Скрипка [2, с. 93]. Тут стверджується ще одна істина: усі люди рівні, незалежно від віку. З дитиною необхідно спілкуватися як із дорослою людиною.

Тихий, будучи педагогом за покликанням, у статті «Думки про виховання» формулює цікаві педагогічні ідеї, які полягають у наступному.

– Розвиток дитини починається ще задовго до її народження. Матір, а разом з нею і батько, мають готуватися до цієї важливої події.

До народження дитини потрібно бути готовим не тільки фізично, а й морально, треба усвідомлювати важливість і значущість події. На жаль, сучасні батьки частіш за все нехтують підготовчими моментами, тому й виходить, що дитина для них спочатку забавка, а потім – тягар.

– У період від двох-чотирьох місяців до двох років дитина повністю відкрита для спілкування і пізнання навколишнього світу.

Мабуть, було б дуже непогано ще з такого раннього віку привчати дитину до оточуючого світу, та все ж більшість вважає, що спілкуватися з іншими

малюку зарано, і не приділяє достатньо уваги цьому питанню.

Також стверджується, що у віці від двох до п'яти років дитина бажає знати все, є дуже рухливою і пробує свої сили в усьому. Мабуть, саме в цей час батькам важливо не залишатися байдужими до здібностей малюка, його допитливості, а, навпаки, розвивати їх. Для цього треба намагатися відповідати на всі дитячі питання, уже в п'ять років можна віддавати чадо до гуртків, попередньо поспостерігавши за вподобаннями дитини. Але треба знати межу батьківської уваги, щоб дитина не відвідувала того, що їй не подобається.

«Діти вважають, що тато, мама, бабусі та й всі знайомі їм люди живуть тільки для них». [3, с. 86–87] На наш погляд, дуже важливо знайти «золоту середину» між «паньканням» з дитиною і відвертим ігноруванням її. Необхідно показати, що вона не центр Землі, а всього лиш її частина, тому треба поважати і враховувати інших. Це можна попередити відвертим спілкуванням на рівних, привчаючи дитину до суспільства.

– У період з 2 до 5 років діти найбільш придатні до навчання, причому як з хорошого боку, так і з поганого, адже вони «поглинають» у себе все, маючи дуже гарну пам'ять.

Усе залежить від того, у якому оточенні перебуває дитина. Необхідні не тільки навички, а й любов до всього прекрасного, усвідомлення моральних цінностей.

Також у матеріалі міститься думка щодо того, що немає однозначної відповіді на питання про вибір

індивідуального чи колективного виховання. Звичайно, це вибір кожної родини, який залежить від особливостей розвитку дитини, але, на мою думку, краще зростати в колективі, ще змалечку привчатися до суспільства, але, з іншого боку, не треба забувати і про батьківське виховання. Хоча якщо це стосується школи, то дитина разом із батьками може обрати прискорене індивідуальне навчання. Тоді вона швидше вивчить шкільну програму, але не зможе спілкуватися з однокласниками.

Крім вищезазначеного, Олекса Тихий стверджує: виховання в дитячих яслах та садках відбувається не на найкращому рівні. З цим можна не погодитися, адже зараз у дитячих виховних закладах кожній дитині приділяється достатньо уваги, вихователі дбають про всіх, робота ведеться не тільки за планом. Можливо, ідею Тихого варто було б втілити в життя. Дійсно, іноді дітям різного віку корисно взяти участь у різних заходах, обмінятися досвідом. Та все ж це мають бути окремі заходи, а не постійне різновікове виховання, бо це може нашкодити розвитку дітей.

– Ще змалечку, вдягаючись у національне вбрання, дитина відчуває свою приналежність до національного.

Патріотизм треба прищеплювати ще з перших днів життя: саме в дитинстві за допомогою атрибутів і формується уявлення про націю, приналежність до неї.

– «У віці від двох до семи літ дитина вже здатна вчитися» [1, с. 17]. Але навчання в цьому віці можливо тільки на основі гри. Дитина має знати своє місце.

Окрім уміння читати, вона вже має отримати власні обов'язки, а також знати ціну речам і часу.

– Дитина повинна мати все, що необхідно для нормального розвитку: і любов батьків, і речі, і спілкування.

Шкода, але більшість дітей не мають того чи іншого, що потім негативно впливає на їх майбутнє.

Олекса Тихий має бути відомий нам не тільки як правозахисник та публіцист, а і як учитель, який міг би принести велику користь освіті Донбасу. Його ідеї могли б змінити систему, підвищити якість знань, але, на жаль, через утиски радянської влади, їм так і не судилося бути втіленими в життя. Хоча ідеї Тихого певною мірою використані системою освіти в наш час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тихий Олекса. Думки про виховання / Олекса Тихий. – Донецьк, 2011. – 70 с.

2. Тихий Олекса. Словник мовних покручів / Олекса Тихий. – Донецьк: Товариство ім. Олекси Тихого, 2009. – 130 с.

3. Учитель Олекса Тихий: / Укладач Огнева Людмила. – Донецьк. 2009. – 40 с.

4. Хто ж такий Олекса Тихий? Статті, спогади, роздуми. – Дружківка: Донецьке обласне товариство ім. Олекси Тихого, Донецький відділ Союзу українок, 2008. – 40 с.

5. Хто ж такий Олекса Тихий? Книга IV. / В. Овсієнко, Є. Шаповалов, Л. Огнева, В. Березін, Є. Фіалко. – Дружківка: Донецьке обласне товариство ім. Олекси Тихого, Донецький відділ Союзу українок, 2009. – 66 с.